

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
докторки економічних наук, професорки
Філюк Галини Михайлівни
на дисертацію Алексєєвої Катерини Андріївни
«УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

У сучасних умовах інтеграції України до європейського економічного простору, особливого значення набуває питання формування ефективної системи управління конкурентною поведінкою інституціонально-економічних суб'єктів національної економіки. Визначальним орієнтиром у цьому процесі виступають конкурентні правила Європейського Союзу, спрямовані на забезпечення прозорих умов ринкової діяльності, запобігання проявам монополізму та створення рівних можливостей для всіх стейкхолдерів.

Для України, яка перебуває у процесі імплементації європейських стандартів у національне законодавство, питання узгодження принципів і механізмів конкурентної політики з нормами ЄС є критично важливим. Це зумовлено необхідністю адаптації діяльності державних інституцій, підприємств та інших економічних суб'єктів до вимог європейського конкурентного середовища, що, у свою чергу, підвищує їхню спроможність протидіяти викликам глобалізації, стимулює інноваційну активність і сприяє формуванню сприятливого бізнес-клімату.

Водночас ефективне управління конкурентною поведінкою інституціонально-економічних суб'єктів у контексті гармонізації з правилами ЄС забезпечує не лише підвищення економічної стійкості національної економіки, але й сприяє її інтеграції до внутрішнього ринку ЄС. Це дозволяє створювати умови для розвитку добросовісної конкуренції, посилення інституційної спроможності держави у сфері антимонопольного регулювання та зміцнення позицій українських підприємств у європейському та світовому економічному просторі.

Таким чином, саме недостатня дослідженість означеної проблематики та нагальна потреба розробки теоретико-методологічних засад та прикладних аспектів управління конкурентною поведінкою інституціонально-економічних суб'єктів національної економіки визначають актуальність теми, обумовлюють зміст поставлених завдань та підґрунтя їх вирішення в представленій дисертаційній роботі.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Практичне та теоретичне значення результатів дисертаційної роботи.**

Розгляд поданих наукових праць та здійснена оцінка дисертаційної роботи в розрізі розкриття обраної автором проблематики щодо управління конкурентною поведінкою інституціонально-економічних суб'єктів національної економіки дозволяє співвіднести отримані результати із складовими отриманого теоретико-методологічного обґрунтування та пропозиціями автора, які було використано:

- *Бюро економічної безпеки України* (акт від 27.03.2025 р.). отримані результати дозволяють визначити оптимальні механізми конкурентної взаємодії суб'єктів господарювання, враховуючи не лише економічні, а й інституційні фактори. Використання інструментів економічної безпеки у процесі управління конкурентною поведінкою сприятиме підвищенню конкурентоспроможності економіки, стимулюванню інноваційного розвитку та забезпеченню стабільності функціонування ринкових інститутів;

- *Управління (центру) надання адміністративних послуг, Печерської районної в місті Києві державної адміністрації* (довідка №105/34-271 від 03.06.2025 р.). Результати дослідження використано для оптимізації процедурних підходів в умовах взаємодії з суб'єктами підприємництва в межах функціонування системи «єдиного вікна», що сприяло підвищенню прозорості, зниженню адміністративних бар'єрів та стимулюванню добросовісної конкуренції;

- *МГО «Міжнародна академія інформатики»*. Впроваджено запропоновані в дисертації підходи до обґрунтування цифрового аспекту взаємодій держави та підприємств. Використано сформовані напрями дослідження цифрових трансформацій поведінки інституціональних суб'єктів у політичній, економічній, соціальній та технологічній сферах. (довідка №2625-01/11 від 15.01.2025 р.);

- *ВНЗ «Національна академія управління»* (акт від 30 січня 2025 р.) – при підготовці навчально-методичних матеріалів та викладанні дисциплін «Національні економіки в умовах глобалізації», «Порівняльний аналіз правил конкуренції з ЄС», «Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації» та «Цифрова економіка».

Авторка дисертації приймала участь у виконанні науково-дослідних тем ВНЗ «Національна академія управління» (м. Київ):

- "Зелене" зростання та циркулярна економіка: українські перспективи післявоєнного відновлення (державний реєстраційний номер 0122U202055), де внесок авторки полягає в обґрунтуванні синергетичної методології дослідження підприємств і держави як дисипативних систем економічної сфери суспільства, що передбачає використання мікроскопічного аналізу середовища підприємствами та макроскопічного аналізу середовища державою;

- Цифровізація соціально-економічних систем: сучасний стан та перспективи розвитку (державний реєстраційний номер 0122U202056), де

внесок авторки полягає в обґрунтуванні концепції цифровізації держави, підприємств та їх взаємодій шляхом визначення напрямів дослідження, оцінки впливів, виявлення ризиків корупційних відносин, аналізу кіберзагроз та формування правових і безпекових механізмів захисту інформації.

Оцінка змісту та структури роботи. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Загальний обсяг дисертації становить 591 сторінку, з них основний обсяг дисертації складає 449 сторінок. Дисертація має класичну побудову, що включає анотації, вступ, 5 розділів, висновки, список використаних джерел та додатки. Список використаних джерел налічує 888 найменувань, у роботі представлено 3 додатки. Зміст, послідовність викладання, отримані наукові результати та висновки дисертаційної роботи та реферату ідентичні, відповідають вимогам, що пред'являються до оформлення дисертацій та рефератів.

Аналіз структури та змісту дисертаційної роботи надає можливість стверджувати, що здобувачем подано нові науково обґрунтовані розробки щодо: формулювання еволюційно-діалектичних характеристик держави як соціально-політичного суб'єкта; розкриття аксіологічно-кратологічних підстав визначення провідної ролі держави в системі публічного управління; ідентифікації ознак держави з позицій кратологічного підходу; експлікації поняття «економічна поведінка»; формулювання процедур визначення економічної поведінки держави; класифікації моделі економічної поведінки підприємств з формулюванням теоретичних принципів їх вибору й правил практичної реалізації; визначення сучасних форми і механізмів взаємодій національних інституціонально-економічних суб'єктів; здійснення макроскопічного і мікроскопічного аналізу чинників впливу на економічну поведінку підприємств як недержавних інституцій; виявлення чинників впливу на вибір державою моделей господарської поведінки; розробки методичного базису оцінки сили і наслідків впливу чинників середовища на господарську поведінку інституціональних суб'єктів; оцінки інтегрованих впливів чинників середовища на господарську поведінку держави за методикою інтегрованого PESTLE і SWOT-аналізу; компаративного аналізу сили впливу виявлених груп зовнішніх чинників на середовище господарської поведінки держави; характеристики наскрізного впливу взаємодіючих зовнішніх і внутрішніх чинників середовища на економічну поведінку підприємств; виявлення системного впливу чинників середовища на кумулятивні ефекти конкурентних взаємодій вітчизняних недержавних інституцій; виявлення наслідків застосування сервісного підходу до трансформації господарської поведінки держави і підприємств; розкриття дуалістичного характеру впливу цифровізації на розвиток конкурентних взаємодій вітчизняних інституціонально-економічних суб'єктів.

Методологічною основою дисертації можливо визначити системне обґрунтування теоретико-методичних засад управління конкурентними

моделями господарської поведінки інституціонально-економічних суб'єктів в умовах динамічного середовища. Теоретичну основу роботи становлять фундаментальні положення теорії економічного розвитку, загальної теорії конкуренції, економічного розвитку суспільства, економічних циклів тощо, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань сутності, механізмів реалізації конкуренції. Достовірність основних результатів дослідження, що використовувались авторкою також підтверджується широким спектром загальнонаукових методів, які базуються на діалектичному, системному, ситуаційному, синергетичному, процесному і рефлексивному методологічних підходах.

Обґрунтованість одержаних у дисертації результатів забезпечено використанням монографічних та періодичних досліджень вітчизняних і зарубіжних економістів, а також офіційної статистичної та аналітичної інформації, аналітичних матеріалів Міністерства економіки, довідки та сільського господарства України, Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України, Рахункової палати, Бюро економічної безпеки тощо.

У *вступі* дисертації обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, її ціль, задачі, представлено методологічну, методичну і інформаційну основи дослідження, сформульовано наукову новизну, практичну цінність отриманих результатів, описані форми їх апробації і практичного використання.

У першому розділі *«Філософсько-соціологічні погляди на статуси держави як основного інституціонального суб'єкта суспільства»* досліджено державу як соціально-політичний суб'єкт з позицій історико-аналітичного, метафізично-теологічного та атомістично-солідаризаційного підходів; розкрито аксіологічний, праксеологічний та кратологічний підходи до визначення держави в системі публічного управління; Ідентифіковано ознаки держави як основного інституціонально-економічного суб'єкта національної економіки.

Проведено аналіз наукових джерел стосовно засадничих характеристик держави, як соціально-політичного суб'єкта та виявлено теорії походження держави, зокрема: патримоніальну, патріархальну, прадавню теологічну, психологічну, договірну, соціально-класову, ноосферичну, сучасну метафізично-теологічну; означено зміну змісту та історію розвитку в умовах трансформації суспільства.

При деталізації категоріального визначення держави як головного суб'єкта публічного управління авторкою визначено зростаючу значущість дослідження особливостей системи публічної макроекономічної влади, в якій держава має забезпечити тісний та результативний взаємозв'язок економічної, політичної, соціальної, духовної влади для посилення своєї ролі і відповідальності у всіх сферах суспільства, підтримання розумного розподілу, передусім, економічної влади між суб'єктами економічних відносин, передбачення у подальшому прогресивних змін у структурі владних сил

Авторкою встановлено, що держава не є надбудовною структурою, вона

інтегрована у відносини соціуму й має розглядатися як: головна інституція у політично-правовій сфері, що гармонізує співвідношення прав і обмежень соціуму.

В другому розділі *«Теоретичні основи дослідження господарської поведінки інституціонально-економічних суб'єктів»* здійснено експлікацію поняття «економічна поведінка» та її види за основними підходами та аспектами дослідження; сформульовано логіку визначення економічної поведінки держави як основного інституціонального суб'єкта в аспекті інтеграції основних сфер життєдіяльності суспільства; розглянуто існуючі теоретичні принципи вивчення й правила практичної реалізації моделей економічної поведінки підприємств. Логічним та науково-обґрунтованим є підхід автора до дослідження економічної поведінки через вивчення соціологічного та економічного підходів. Авторкою на основі використання зв'язку означених понять закладено основу «соціально-економічного» підходу, за яким з'явилися можливості: представити економічну поведінку будь-якого суб'єкта у господарській сфері діяльності у зв'язку з політичною, інституціонально-правовою сферами, побутово-сімейними тощо відносинами; поглибити визначення внутрішніх елементів економічної поведінки, сутності її соціальних функцій і наслідків, одним з яких є опортунізм – навмисне використання чи надання неповної або спотвореної інформації партнеру(ам) з метою реалізації власних егоїстичних цілей.

У третьому розділі *«Теоретико-методичні засади вивчення зовнішніх і внутрішніх чинників впливу на поведінку держави та недержавних інституцій»* визначено сучасні форми і механізми взаємодій національних інституціонально-економічних суб'єктів; проведено макроскопічний і мікроскопічний аналіз чинників впливу на економічну поведінку підприємств як недержавних інституцій; виявлено чинники впливу на вибір державою моделей господарської поведінки на засадах синергетичного підходу.

Авторка обґрунтовує думку про необхідність характеристики умов і чинників, що визначають функції і роль різних інституціональних суб'єктів в соціально-економічній сфері соціуму та впливають на діалектику їх взаємодій і розвитку. Показано, що розвиток інституту партнерства має охопити всі рівні системних зв'язків [індивід - суспільство – держава – підприємства] для підтримання належного рівня соціальної відповідальності держави і підвищення соціальної відповідальності підприємств, і відповідатиме вимогам запозиченої сервісної моделі соціальної держави. Авторка розкриває характеристики форм державно-приватного партнерства (ДПП) (економічне, правове, організаційне), його видів і підвидів, принципів. Авторкою доводиться, що вивчення змін поведінки підприємств в моделях партнерств з державою має здійснюватися на синергетичних засадах.

В роботі представлена розгорнута матриця чинників зовнішнього і внутрішнього середовища й наслідків їх впливу на поведінку вітчизняних підприємств, в якій виділено: зовнішні мегарівневі (глобальні чинники),

метамакрорівневі (чинники рівня міждержавних відносин), макрорівневі (чинники національного рівня господарських відносин), метамікрорівневі (вплив ближнього для національних підприємств кола суб'єктів), зовнішні і внутрішні мінімікрорівневі чинники впливу на господарську діяльність національних підприємств.

У четвертому розділі *«Поведінка держави і підприємств під впливом системи різнорівневих чинників середовища»* визначено інтегрований вплив чинників зовнішнього і внутрішнього середовища на господарську поведінку держави за методикою PESTLE і SWOT-аналізу; проведено компаративний аналіз сили впливу груп зовнішніх чинників на внутрішнє середовище прийняття управлінсько-господарських рішень державою; за результатами PESTLE і SWOT-аналізу охарактеризовано наскрізний вплив взаємодіючих зовнішніх і внутрішніх чинників середовища на економічну поведінку підприємств.

Авторкою обґрунтовано значущість впливу на конкурентну поведінку чинників внутрішнього середовища, коефіцієнтів сили (інтенсивності) впливу зовнішніх чинників та підсумкових коефіцієнтів інтенсивності взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників. В роботі авторкою показано шоківі впливи багатьох чинників внутрішнього і зовнішнього середовища на резильєнтну економічну поведінку держави.

Авторкою сформовано матриці найвпливовіших зовнішніх чинників для підприємств: групу політичних чинників (позитивної дії – «надходження державі зовнішніх кредитів»; негативної дії – «збереження й посилення рівня політичної корупції»; «політична нестабільність в країні, посилена воєнними діями й втратою частки територій», та групу інституціонально-правових і природно-екологічних чинників (ІППЕ-чинників) переважно негативної дії – «проникнення у соціальне середовище країни нових чужих правил»; «погіршення екологічного стану територій воєнних дій»; «збільшення рівня забруднення шкідливими викидами територій, підконтрольних уряду».

У п'ятому розділі *«Трансформації взаємовідносин держави і підприємств за сферами життєдіяльності суспільства у світлі сучасних викликів»* розкрито системний вплив чинників на кумулятивні ефекти конкурентних взаємодій недержавних інституцій; виявлено наслідки застосування сервісного підходу до вибору конкурентної моделі поведінки держави у соціально-економічній сфері суспільства; виявлено сучасні аспекти впливу цифровізації на розвиток конкурентних взаємодій вітчизняних інституціональних суб'єктів.

Авторкою розкрито впливи держави на моделі конкурентної поведінки підприємств, продемонстровано діаметральні підходи до вибору моделей конкуренції недержавних інституцій та роль держави у їх виборі. Авторкою відзначається, що новим напрямом дослідження інституціональних суб'єктів є визначення змін їх економічної поведінки під впливом сервісизації. Ідентифікація держави як сервісно-орієнтованої та/чи сервісної означає, що вона застосовує механізми (державно-приватного партнерства, делегування, концесійних угод) надання якісних послуг. В роботі розкрито цифровий

аспект дослідження взаємодій держави і підприємств, шляхом визначення напрямів дослідження цифрового аспекту сучасних змін поведінки інституціональних суб'єктів у політичній, економічній, соціальній сферах життєдіяльності.

Достовірність та повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях та апробації роботи.

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в поданій на захист дисертаційній роботі, характеризуються високим ступенем обґрунтованості. Це зумовлюється тим, що її теоретико-методологічними і методичними основами є фундаментальні положення економічної теорії, наукові праці класиків економічної науки, праці і публікації провідних вчених і фахівців з питань конкуренції, економічної політики, а також законодавчі і нормативні акти України.

Основні положення та результати дисертаційної роботи Алексеєвої К.А. базуються на використанні офіційної статистичної інформації Державної служби статистики України, аналітичні матеріали Міністерства економіки, довілля та сільського господарства України, Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України, Рахункової палати, Бюро економічної безпеки, результати наукових досліджень українських і зарубіжних експертів та науковців з обраної тематики, а також експертні матеріали українських та зарубіжних агенцій, відкриті публікації мережі Інтернет, результати власних наукових пошуків.

В дисертації автором використано значну кількість наукових іноземних джерел, опановано сучасні методи економічних досліджень. Висновки побудовані на базі теоретичного та статистичного матеріалу, результатів практичного впровадження. Все це забезпечило необхідну достовірність зроблених висновків і наукових положень. Слід відмітити впевнене використання автором методів оцінки та аналізу економічних процесів та явищ, що досліджуються.

Основні положення роботи доповідалися та отримали позитивну оцінку на 18 вітчизняних та міжнародних наукових та науково-практичних конференціях.

Наукова обґрунтованість дисертаційної роботи підтверджується також публікацією результатів дослідження у наукових виданнях. Так, за темою роботи дисертанткою опубліковано 53 наукових праці – з яких 3 монографії (у співавторстві) та 31 стаття у наукових виданнях, в тому числі 13 статей у наукових виданнях, що зареєстровані в міжнародних наукометричних базах даних «Web of Science» та «Scopus».

Опубліковані наукові праці здобувача й реферат повністю відображають основний зміст дисертації, доведені до практичних рекомендацій і пройшли апробацію.

Результати наукових досліджень, за якими здобувачка захистила кандидатську дисертацію, ніяким чином не стосуються тематики, змісту,

наукової новизни та положень, що виносяться на захист докторської дисертації.

Оцінка наукової новизни та теоретичної цінності наукових результатів дисертації, що винесені на захист.

За результатами розгляду, вважаємо, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, в опублікованих працях та апробації роботи, знайшли теоретичне узагальнення, достовірне опрацювання, та запропонують нове розв'язання науково-прикладної проблеми щодо управління конкурентною поведінкою інституціонально-економічних суб'єктів національної економіки.

У рамках отриманих результатів автором запропоновано концепція держави як системного інституціонального суб'єкта, що функціонує одночасно у політичній, соціальній, економічній сферах й впливає на розвиток культурно-духовної сфери суспільства; запропоновано концептуальні засади діалектичного зв'язку кратологічного, тимологічного та аксіологічного підходів у трактуванні держави як суб'єкта публічного управління та економічного суб'єкта; запропоновано системно-синергетичний концепт визначення й структурування господарсько-управлінських відносин держави та недержавних інституцій (підприємств) в контексті поведінкового підходу; запропоновано методикку розрахунків показників сили та коефіцієнтів інтенсивності інтегрованого впливу різнорівневих чинників зовнішнього і внутрішнього середовища на вибір державою і підприємствами моделей господарської поведінки у економічній сфері суспільства.

Найбільш суттєвими науковими результатами, які свідчать про особистий внесок автора у розробку даної проблеми та характеризують наукову новизну роботи, є такі пункти наукової новизни «удосконалено» та «набуло подальшого розвитку»:

- визначення видового поняття «економічна поведінка»;
- характеристику структури економічної діяльності недержавних інституцій;
- базові визначення принципів, правил, норм поведінки недержавних інституцій у відносинах з широким колом суб'єктів (державою, партнерами, конкурентами, споживачами, закордонними структурами);
- трактування держави як соціального суб'єкта;
- термінологію опису поведінки держави у сфері публічного управління, соціально-політичній, економічній сферах шляхом встановлення розбіжностей між типовим поняттям «модель держави», родовим поняттям «модель діяльності держави» та видовим поняттям «модель державного регулювання»;
- моделі державно-приватного партнерства;

- класифікація моделей ДПП завдяки використанню додаткового критерію - рівня відповідності економічних інтересів учасників ДПП соціальним потребам та інтересам суспільства, громад;
- синергетична методологія дослідження підприємств і держави як дисипативних систем економічної сфери суспільства;
- класифікація внутрішніх і зовнішніх чинників шляхом побудови профілів «точок» їх найвпливовіших взаємодій на господарську поведінку держави і підприємств;
- теорія державного управління та модель сервісизації держави;
- концептуальні засади цифровізації держави, підприємств та їх взаємодій.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертації, а також публікації здобувачки засвідчив відсутність ознак порушення авторкою вимог академічної доброчесності. Зокрема, дисертаційна робота містить посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; відображає прагнення автора надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності з проблем управління конкурентною поведінкою інституціонально-економічних суб'єктів національної економіки та використанні методики досліджень й інформаційні ресурси.

Дискусійні положення і зауваження.

Оцінюючи дисертаційну роботу та публікації в цілому позитивно, варто відмітити наявність певних недоліків та дискусійних питань:

1) У пункті наукової новизни «набуло подальшого розвитку теорія державного управління завдяки виділення рівнів його дослідження: 1) аксіологічного ...; 2) політичного ...; 3) економічного ...; 4) соціального ...; 5) функціонального ...; 6) інструментального ...», (с. 10 реферату та с. 38 дисертації), доцільно було б конкретизувати сутність підходу використаного автором». Також доцільно було б додати, що дає реалізація даного пункту новизни для управління конкурентною поведінкою інституціонально-економічних суб'єктів національної економіки.

2) Потребує пояснення вибір саме PESTLE і SWOT-аналізу для визначення інтегрованого впливу чинників зовнішнього і внутрішнього середовища на господарську поведінку держави.

3) Не достатньо обґрунтованою є запропоноване авторкою обґрунтування базової вибірки політичних, економічних, технологічних, соціальних, інституціонально-правових та природно-екологічних показників, що лягли в основу оцінювання найбільших значень коефіцієнту інтегрованої дії зовнішніх і внутрішніх чинників та сили їх впливу. Доцільно було б представити критерії та методи визначення вагових коефіцієнтів. Крім того,

робота набула б більшої практичної значущості, якби авторці вдалося навести динаміку та спрогнозувати перспективи змін.

4) в розділі 3 (с. 226 дисертації) недостатньо опрацьовано переваги та недоліки представлених на рис. 3.2. моделей партнерств інституціональних і персоніфікованих суб'єктів, що ускладнюється відсутністю їх системного порівняння за критеріями ефективності, стійкості, ризикованості та відповідності сучасним європейським практикам державно-приватної взаємодії, а також браком практичних прикладів їх апробації у національній економіці.

5) в підрозділі 5.3. «Сучасні аспекти впливу цифровізації на розвиток конкурентних взаємодій вітчизняних інституціональних суб'єктів» розкрито схему типологізації цифрової економіки та взаємозв'язки з інституційними економічними суб'єктами (рис. 5.7. дисертації, с. 453). Проте у поданій візуалізації в центрі уваги перебуває виключно держава, тоді як підприємства та інші учасники цифрових трансформацій, не представлено. На наш погляд це обмежує повноту відображення реальних структурних взаємозв'язків у цій сфері.

Загальні висновки

Актуальність та новизна дисертаційної роботи Алексеевої К.А., її важлива практична значущість, ступінь обґрунтованості концептуальних положень, висновків та науково-методичних розробок свідчать про високу професійну кваліфікацію і наукову зрілість дисертанта. Одержані у дослідженні наукові результати заслуговують впровадження у практику пошуку нових підходів і створення композицій існуючих підходів до управління конкурентною поведінкою інституціонально-економічних суб'єктів національної економіки розвинених держав і країн з транзитивною економікою.

Дисертація є завершеним, комплексним, самостійним науковим дослідженням, виконана на високому теоретичному рівні, повністю відповідає Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, а її авторка Алексеева Катерина Андріївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри економіки підприємства,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
докторка економічних наук, професорка

Галина ФИЛЮК

Підпис Филук Г.М. засвідчую
професорка з наукової роботи
Ганна ТОЛСТАНОВА
15.08.2025